

Kolonie v Orlové

Obec Orlová patřila v druhé polovině 19. století k nejrychleji se rozvíjejícím obcím fryštátského okresu. Nebývalý rozvoj těžby uhlí a dokončení úseku košicko-bohumínské dráhy z Bohumína do Orlové (1863) měly za následek prudký nárůst počtu obyvatel. Ze statistik jednotlivých sčítání lidu vyplývá, že zatímco v roce 1869 měla Orlová 1353 stálých obyvatel, v roce 1900 to bylo již 6679! Do roku 1930 pak jejich počet vystoupal až na 10 040. Strmě stoupající křivku demografického vývoje musela zákonitě provázet i stavební činnost. Orlová v letech 1850-1920 zažívala skutečný stavební boom. A protože naprostá většina obyvatel pracovala v hornickém průmyslu, musely se o bydlení svých zaměstnanců postarat hlavně těžařské společnosti. Tak začaly vznikat první hornické kolonie.

S budováním té první - kolonie Mühsam (podle názvu stejnojmenné šachty) - bylo započato již kolem roku 1850 na Plevově kempě, v místech pod evangelickým kostelem. Kolonii tvořilo 42 čtyřbytových, přízemních domků pro dělníky dolu. V roce 1907 byly v místech zbourané šachty přistavěny ještě další 4 domy. Osada byla projektována velmi jednoduše, což dokládá i fakt, že chyběla jakákoliv kanalizace a močůvka tak protékala příkopy podél cest.

Honosnější a lépe vybavené domy stavěly důlní společnosti pro své zaměstnance z řad úřednictva. V Poláškově ulici tak v letech 1885-1896 vzniklo 8 domů, v ulici Hořovského (1890-1908) 6 domů pro úředníky a jeden dům "kombinovaný", v ulici Pod lipou 14 úřednických domů (1901-1924). Všechny byly určeny pro zaměstnance Hlavní jámy, která tehdy poskytovala obživu až 70% orlovských obyvatel.

Kromě malých osad, jako byla například jedna z nejstarších kolonií "Pod Starou mašinou" (1856-1860), čítající jen pět domků, začaly vznikat i kolonie mnohem rozsáhlejší. Jednalo se především o kolonii Klášterní, kterou v rozmezí let 1878-1901 vystavěla Společnost kamenouhelných dolů Orlová-Lazy a o kolonii na Kopaninách, budovanou Vítkovickým těžářstvem v etapách od roku 1895 až do roku 1922.

Klášterní kolonii tvořilo celkem 44 přízemních domů se 174 byty (většina domů obsahovala 4 byty se samostatným vchodem), určenými pro dělníky a úředníky, zaměstnance Hlavní jámy i jámy Žofie v Porubě. Název osady byl odvozen od nově postaveného kláštera Milosrdných sester sv. Karla Boromejského, stojícího v těsné blízkosti. Při stavbě domů bylo poprvé v Orlové použito výhradně strojově vyráběných cihel a venkovní zdi nebyly omítnuty, jen spárovány. Tak získala celá osada charakteristický, červený vzhled, který ještě donedávna spoluurčoval tvář staré Orlové (poslední zbytky Klášterní kolonie byly likvidovány v červnu tohoto roku...).

Kolonii na Kopaninách začalo Vítkovické těžářstvo budovat spolu s dozoreckou kolonií (5 domů) již v roce 1895 a do konce století vyrostlo mezi silnicí z Kopanin do Lutyně 43 domů. V další etapě (1901-1915) pak přibylo 21 domů, v letech 1916-1917 sedmáct domů a celkový počet 95 domů se završil v roce 1922, kdy jich bylo vystavěno posledních čtrnáct.

Novým domovem pro orlovské havíře se postupem času staly rovněž kolonie Za hřbitovem (1906-1909, 12 domků), osada Zimný důl (1911-1923, 10 dělnických + 4 společné domy) a kolonie Olšovec (1921-1923, 8 dělnických domků).

Vzhled, výměra i vybavenost jednotlivých bytů v koloniích se značně lišila a zároveň vyvíjela podle vzrůstajících nároků na bydlení. Zatímco úřednické byty tvořily většinou 2-4 pokoje, kuchyně, spíž, splachovací záchod s koupelnou a pokoj pro služebnou, dělnické byty byly neskonale skromnější. Celá rodina tak musela mnohdy vystačit jen s jedním pokojem a kuchyní, záchod býval společný pro dva i více bytů a pro vodu se chodívalo k pouliční pumpě.

(Mgr. Trojak, Marek: Většina Orlovanů žila počátkem století v koloniích. Karvinský deník, čís. 201, 27. 8. 2005, s. 6)